

The Concept of Conformity of Goods Under the CISG

Lidija Zečević

University of Belgrade Faculty of Law

UDK 341.241

 0009-0003-0643-0802

Cite this article:

Zečević, Lidija. 2/2025. Pojam saobraznosti robe prema Bečkoj konvenciji. *Eudaimonia – Journal of Legal, Political and Social Theory and Philosophy* 9: 56–67

DOI: 10.51204/IVRS_25203A

Keywords:

- (Non)conformity of goods
- CISG
- Contract of Sale of Goods
- Interpretation
- Law of Obligations

Author for correspondence:

Lidija Zečević,
lidijazecevic@gmail.com

In contracts for the sale of goods, the seller's principal obligation is the delivery of the contracted goods, which conform to the contract in all characteristics and, as such, must be free from material (physical) and legal defects; otherwise, the seller will bear liability for the non-conformity of the goods. Conformity of goods may be determined by the contract between the parties; in addition, there are supplementary, objective criteria according to which the concept of conformity is more closely defined.

In this paper, the author seeks to provide a detailed analysis of the concept of conformity of goods under Article 35 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), focusing on the subjective and objective definition of conformity contained in Articles 35(1) and 35(2) of the Convention, with reference to relevant domestic and foreign court and arbitral practice. Finally, the author considers the issue of the seller's exemption from liability for non-conformity of the goods (Article 35(3) of the Convention), and compares the CISG solutions with those contained in domestic regulations, and examines the influence of the CISG on the development of national legislation.

Pojam saobraznosti robe prema Bečkoj konvenciji

Lidija Zečević

Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet

UDK 341.241

0009-0003-0643-0802

Referenca:

Zečević, Lidija. 2/2025. Pojam saobraznosti robe prema Bečkoj konvenciji. *Eudaimonia – Journal of Legal, Political and Social Theory and Philosophy* 9: 56–67

DOI: 10.51204/IVRS_25203A

Ključne reči:

- (Ne)saobraznost robe
- Bečka konvencija
- Ugovor o prodaji robe
- Tumačenje
- ZOO

Autor za korespodenciju:

Lidija Zečević,

lidijazecevic@gmail.com

Kod ugovora o prodaji robe glavna obaveza prodavca je isporuka ugovorene robe. Neophodno je da roba bude saobrazna ugovoru u svim karakteristikama i da kao takva ne poseduje materijalne (fizičke) i pravne nedostatke, jer će u suprotnom prodavac snositi odgovornost za nesaobraznost robe. Saobraznost robe može biti određena u ugovoru između strana, a pored toga postoje dopunski, objektivni kriterijumi prema kojima se pojam saobraznosti bliže određuje.

U radu autor nastoji da pruži detaljnu analizu pojma saobraznosti robe prema članu 35 Konvencije Ujedinjenih nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (Konvencija), fokusirajući se na subjektivno i objektivno određenje pojma saobraznosti robe sadržanim u članovima 35(1) i 35(2) Konvencije, uz osvrt na relevantnu domaću i stranu sudsku i arbitražnu praksu. Na kraju, autor sagledava pitanje oslobađanja prodavca od odgovornosti za nesaobraznost robe (član 35(3) Konvencije) i upoređuje rešenja Konvencije sa rešenjima sadržanim u domaćim propisima, i ispituje njen uticaj na razvoj nacionalnog zakonodavstva.

1. UVOD

Ugovor o prodaji robe predstavlja dvostrano obavezujući ugovor (Jovanović, Radović V., Radović M. 2021, 150) kod kog se prodavac obavezuje da kupcu preda stvar i prenese pravo svojine na toj stvari, a kupac se obavezuje da prodavcu plati cenu i preuzme stvar¹. Kod ugovora o prodaji robe glavna obaveza prodavca je da kupcu isporuči ugovorenu robu slobodnu od materijalnih (fizičkih) i pravnih nedostataka², jer će u suprotnom snositi odgovornost (Jovanović, Radović V., Radović M. 2021, 150). Na međunarodnom nivou, Konvencija Ujedinjenih nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe iz 1980. godine (u daljem tekstu Bečka konvencija), kao „najznačajnija“ (Jovanović, Radović V., Radović M. 2021, 129) konvencija u oblasti međunarodne trgovine, u članovima 35–44 uređuje saobraznost robe i prava ili potraživanja trećih lica³.

Fokus ovog rada biće na samom pitanju saobraznosti robe regulisanom u članu 35 Bečke konvencije, uz analizu subjektivnog i objektivnog određenja pojma saobraznosti robe i načina oslobađanja prodavca od odgovornosti za nesaobraznost, kao i primerima iz prakse. Međutim, imajući u vidu da postoji „paralelizam pravila relevantnih za ugovor o prodaji“ (Perović Vujačić 2020, 23), budući da se pravila Bečke konvencije primenjuju na međunarodnu prodaju robe⁴, a pravila Zakona o obligacionim odnosima (u daljem tekstu ZOO) se primenjuju „na prodaju sa isključivo unutrašnjim obeležjima“ (Perović Vujačić 2020, 22), autor jedan deo rada posvećuje komparativnoj analizi ovih pravila, kao i njihovom međusobnom uticaju.

U vezi sa pojmom saobraznosti robe postavljaju se pitanja prelaska rizika, tereta dokazivanja, bitne povrede ugovora, prava na raskid ugovora i prava na naknadu štete, ali uzimajući u obzir njihovu kompleksnost, ona neće biti obrađena u ovom radu.

2. SUBJEKTIVNO ODREĐENJE POJMA SAOBRAZNOSTI ROBE

Prema članu 35(1) Bečke konvencije „prodavac je dužan isporučiti robu u količini, kvalitetu i vrsti kako je to predviđeno ugovorom i pakovanu ili zaštićenu na način predviđen u ugovoru“.

1 Član 454 Zakona o obligacionim odnosima.

2 Pitanje pravnih nedostataka robe neće biti analizirano za potrebe ovog rada, uzimajući u obzir kompleksnost materije, kao i činjenicu da pravni nedostaci ne ulaze u pojam saobraznosti robe iz člana 35 Bečke konvencije, već će fokus biti isključivo na analizi materijalnih (fizičkih) nedostataka robe.

3 Odsek II Bečke konvencije.

4 Oblast primene Bečke konvencije je određena u članovima 1–6.

Iz navedenog člana proizilazi da je saobraznost robe najpre određena „subjektivnim kriterijumom“ (Brunner, Gottlieb 2019, 232), u ugovoru između strana (Brunner, Gottlieb 2019, 228; Fišer-Šobot 2008, 740). Na ovaj način su „još jednom potvrđeni princip autonomije volje ugovornih strana i dispozitivnost odredbi“ (Fišer-Šobot 2008, 741) Bečke konvencije. Prilikom tumačenja ugovornih odredaba i određivanja pojma saobraznosti u svakom konkretnom slučaju treba uzeti u obzir pravila tumačenja sadržana u članu 8 Bečke konvencije (Mullis, Huber 2007, 131; Brunner, Gottlieb 2019, 229; Schwenger 2016, 595; Flechtner 2021, 440–441; Gillette, Walt 2016, 215; De Luca 2015, 185).

Bečka konvencija koristi sveobuhvatan pojam saobraznosti robe i podrazumeva „količinu, kvalitet, vrstu i pakovanje“ robe (Fišer-Šobot 2008, 740; Mullis, Huber 2007, 131). Obaveza prodavca je da isporuči robu ugovorene količine, kvaliteta, vrste i pakovanja, a odstupanja od ugovorenog imaju za posledicu nesaobraznost robe. Pored fizičkih svojstava robe, pojam (ne)saobraznosti obuhvata i odstupanja u količini, odstupanja u kvalitetu, isporuku *aliud-a* i nedostatke u pakovanju robe (Schwenger 2016, 593; Fišer-Šobot 2008, 740; Lookofsky 2022, 89; De Luca 2015, 192; Perović 2012, 74).

Kada je reč o količini robe, nesaobraznom će se smatrati ne samo isporuka manje količine robe već i isporuka veće količine od one koje su stranke ugovorile (Schwenger 2016, 593, 595; Fišer-Šobot 2008, 744; Mullis, Huber 2007, 131). Prema Bečkoj konvenciji, isporuka manje količine od ugovorene smatra se „nedostatkom saobraznosti, a ne delimičnim neizvršenjem isporuke sa docnjom u isporuci u pogledu nedostajuće robe“ (Fišer-Šobot 2008, 744). U slučaju kada prodavac isporuči veću količinu robe od ugovorene, kupac ima pravo da odluči da li će primiti i platiti višak ili odbiti njegovu isporuku⁵. Sa druge strane, ukoliko stranke ugovore količinu koristeći izraze „ne manje od“, „oko“ ili „otprilike“, određena odstupanja u količini se tolerišu (Mullis, Huber 2007, 131; Schwenger 2016, 595; Fišer-Šobot 2008, 745).

Kada je reč o kvalitetu, ukoliko je poreklo robe drukčije od ugovorenog ili ukoliko ugovoreni standardi proizvodnje nisu primenjeni, smatraće se da je roba nesaobrazna (Mullis, Huber 2007, 132; Schwenger 2016, 596–597; Brunner, Gottlieb 2019, 231–232). Tako je u jednoj arbitražnoj odluci Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije arbitražno veće utvrdilo postojanje nesaobraznosti robe činjenicom da šećer nije bio ugovorenog jugoslovenskog porekla, što je za kupca bilo od izuzetnog značaja⁶.

5 Član 52(2) Bečke konvencije.

6 Spoljnotrgovinska arbitraža pri Privrednoj komori Srbije, 23 januar 2008, T-9/07; vidi i kod V. Pavić, M. Đorđević, „Primena Bečke konvencije u arbitražnoj praksi Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije“ Pravo i privreda 5–8/2008, 592.

Roba će biti nesaobrazna ugovoru prema članu 35(1) Bečke konvencije čak i ako nesaobraznost ne utiče na upotrebljivost ili vrednost robe, ili je roba boljeg kvaliteta (Brunner, Gottlieb 2019, 229; Mullis, Huber 2007, 132; Schwenzer 2016, 596). Međutim, ove okolnosti će biti od značaja prilikom određivanja da li postoji bitna povreda ugovora, pravo na raskid ugovora ili naknadu štete (Schwenzer 2016, 596; Mullis, Huber 2007, 132; Brunner, Gottlieb 2019, 229).

Kada je reč o vrsti robe, preovlađuje stav da se isporuka robe drukčije vrste od ugovorene smatra nesaobraznom isporukom, a ne njenim neizvršenjem (Schwenzer 2016, 597; Mullis, Huber 2007, 132–133). Prema režimu Bečke konvencije, razlikovanje između *peius*-a i *aliud*-a nije od značaja (Schwenzer 2016, 598; Mullis, Huber 2007, 133). Konačno, kada je reč o pakovanju robe, ukoliko roba nije pakovana ili zaštićena na način predviđen ugovorom, smatraće se da je roba nesaobrazna (Mullis, Huber 2007, 134; Fišer-Šobot 2008, 749).

3. OBJEKTIVNO ODREĐENJE POJMA SAOBRAZNOSTI ROBE

Pored principa autonomije volje izraženog kroz ugovorno određenje saobraznosti robe, Bečka konvencija poznaje i „objektivne kriterijume“ (Fišer-Šobot 2008, 741; Schwenzer 2016, 599; Brunner, Gottlieb 2019, 229; De Luca 2015, 196), prema kojima se saobraznost supsidijarno ceni (Fišer-Šobot 2008, 741; Brunner, Gottlieb 2019, 232). Član 35(2) Bečke konvencije taksativno navodi situacije u kojima roba nije saobrazna ugovoru, ukoliko stranke nisu drukčije dogovorile, odnosno isključile primenu ovog člana (Mullis, Huber 2007, 134). Prilikom tumačenja ugovora, prioritet se daje sporazumu između stranaka na osnovu člana 35(1) Bečke konvencije (Mullis, Huber 2007, 134; Brunner, Gottlieb 2019, 232), međutim, čak i u slučaju postojanja takvog sporazuma, član 35(2) Bečke konvencije će se primeniti na sve neugovorene karakteristike robe (Schwenzer 2016, 599–600).

Član 35(2) Bečke konvencije predviđa da roba nije saobrazna ugovoru kada:

- a) „nije podobna za svrhe za koje se roba iste vrste uobičajeno koristi;
- b) nije podobna za naročitu svrhu koja je prodavcu izričito ili prećutno stavljena do znanja u vreme zaključenja ugovora, izuzev kad okolnosti ukazuju da se kupac nije oslonio niti je bilo razumno da se osloni na stručnost i prosuđivanje prodavaca;
- v) ne poseduje kvalitete robe koje je prodavac kupcu predložio u vidu uzorka ili modela;
- g) nije pakovana ili zaštićena na način uobičajen za takvu robu ili, ako takav način ne postoji, na način koji je odgovarajući da sačuva i zaštititi robu.“

U odsustvu drukčijeg dogovora između stranaka, roba mora biti podobna za svrhe za koje se roba iste vrste uobičajeno koristi, a ukoliko roba nije podobna za sve svrhe, već samo za neke, prodavac je dužan da o tome obavesti kupca (Schwenzer 2016, 600; Brunner, Gottlieb 2019, 223–234).

U situacijama kada postoje određeni standardi kvaliteta ili proizvodnje, postavlja se pitanje da li država treba da uvaži standarde države prodavca ili države kupca. Postoje različita mišljenja među autorima. Jedni smatraju relevantnim standarde države prodavca, dok se drugi zalažu za standarde države gde će roba biti korišćena (Schwenzer 2016, 603; Brunner, Gottlieb 2019, 235–237).

Međutim, postoji saglasje da je kupac dužan da upozori prodavca na postojanje posebnih standarda u svojoj državi ako su oni viši nego standardi u državi prodavca, osim ukoliko se od prodavca može očekivati da već poseduje takva saznanja (Schwenzer 2016, 604; Gillette, Walt 2016, 226). Sa druge strane, kada su u pitanju „standardi javnog prava“ (na primer, zakoni koji regulišu pitanja zaštite potrošača, životne sredine, radnika itd.) (Schwenzer 2016, 604; Brunner, Gottlieb 2019, 235) opšteprihvaćen je stav da se za relevantne standarde uzimaju standardi države prodavca, jer se od prodavca ne može očekivati da bude upoznat sa takvim standardima u državi kupca (Schwenzer 2016, 604–605; Brunner, Gottlieb 2019, 237; Pavić, Đorđević 2008, 592). U ovoj situaciji kupac je takođe dužan da upozori prodavca na postojanje standarda, osim ukoliko nije izvesno da su mu već poznati (Schwenzer 2016, 605; Brunner, Gottlieb 2019, 237).

Ovo pravilo je potvrđeno od strane austrijskog Vrhovnog suda⁷. Naime, spor je nastao između austrijskog prodavca zaleđenog mesa i srpskog kupca, budući da kvalitet mesa nije zadovoljavao standarde u Srbiji i kupac nije mogao da uveze meso. U svojoj odluci, sud je naglasio da je kupac bio dužan da obavesti prodavca o postojanju posebnih standarda, ukoliko se oni razlikuju od važećih standarda u državi prodavca, jer se od prodavca ne može očekivati da bude upoznat sa njihovom sadržinom⁸. Sa druge strane, u sporu nastalom povodom neispravne medicinske opreme⁹, okružni sud u Luizijani je zaključio da kupac nije dužan da upozori prodavca na postojanje određenih standarda kada se od prodavca očekuje da je već upoznat sa njima ili mu oni moraju biti poznati. U ovom slučaju prodavac je posedovao ogranak u državi kupca i zbog toga je, prema mišljenju suda, morao biti upoznat sa važećim standardima pre zaključenja ugovora¹⁰.

Prilikom utvrđivanja merodavnog relevantnog standarda, teorija i sudska praksa stoje na stanovištu da relevantni standard, bilo standard kvaliteta ili „standard

7 Oberster Gerichtshof Austria 25 January 2006, 7 Ob 302/05w.

8 Oberster Gerichtshof Austria 25 January 2006, 7 Ob 302/05w.

9 U.S. District Court, E.D., Louisiana 17 May 1999 Civ. A. 90–0380.

10 U.S. District Court, E.D., Louisiana 17 May 1999 Civ. A. 90–0380.

javnog prava“, treba utvrditi tumačenjem u svakom konkretnom slučaju (Schwenzer 2016, 603–605; Brunner, Gottlieb 2019, 238).

Roba mora biti podobna za naročitu svrhu koja je prodavcu izričito ili prećutno stavljena do znanja. Bečka konvencija ne zahteva od stranaka da se u ugovoru sporazumeju o naročitoj svrsi, već prihvata „manje restriktivan“ (Schwenzer 2016, 607) kriterijum koji podrazumeva da je prodavac imao saznanja (Schwenzer 2016, 607; Brunner, Gottlieb 2019, 239; Kröll 2011, 176). Kupac može na izričit ili prećutan način skrenuti pažnju prodavca na naročitu svrhu, ali u svakom slučaju to mora uraditi u trenutku zaključenja ugovora, budući da se naknadna obaveštavanja ne uvažavaju (Schwenzer 2016, 607–608; Mullis, Huber 2007, 138; Brunner, Gottlieb 2019, 238). Prećutno informisanje prodavca smatra se „dovoljnim ukoliko bi razumni prodavac mogao da prepozna da se radi o naročitoj svrsi iz okolnosti slučaja“ (Schwenzer 2016, 607; vidi još Mullis, Huber 2007, 138–139; Brunner, Gottlieb 2019, 239). Od kupca se očekuje da se osloni na stručnost i prosuđivanje prodavca ukoliko je prodavac stručan u svojoj oblasti, čak i u situaciji kada kupac poseduje određena znanja (Schwenzer 2016, 608; Mullis, Huber 2007, 139; Brunner, Gottlieb 2019, 239). Međutim, kupac se razumno može osloniti na prodavca „samo u onoj meri u kojoj se od konkretnog prodavca može očekivati, u zavisnosti od njegove stručnosti i prosuđivanja“ (Schwenzer 2016, 609). Prema presudi suda u Torinu, kupac se ne može razumno osloniti na prodavca u situaciji kada je i sam iskusan operator i kada je prodavcu dao specifične informacije u vezi sa kvalitetom robe¹¹.

U slučaju kada roba nije podobna za naročitu svrhu koja je prodavcu izričito ili prećutno stavljena do znanja, ali je podobna za svrhe za koje se roba iste vrste uobičajeno koristi, smatra se da i dalje postoji povreda člana 35(2)(b) Bečke konvencije, budući da se prioritet daje naročitoj svrsi za koju roba treba da bude podobna (Schwenzer 2016, 600; Mullis, Huber 2007, 135).

Član 35(2)(v) Bečke konvencije reguliše prodaju po uzorku ili modelu. Samim predlaganjem uzorka ili modela prodavac garantuje kupcu da roba poseduje određene kvalitete (Schwenzer 2016, 609; Brunner, Gottlieb 2019, 241; Flechtner 2021, 450), budući da je njihova „svrha da opišu i identifikuju“ (Mullis, Huber 2007, 139) robu. Dakle, roba će se smatrati nesaobraznom ukoliko ne poseduje kvalitete robe koje je prodavac kupcu predložio u vidu uzorka ili modela¹².

Prodavac će biti odgovoran i za kvalitete koji mogu biti utvrđeni samo detaljnom analizom uzorka (Mullis, Huber 2007, 140). Međutim, neophodno je napomenuti da Bečka konvencija reguliše slučaj kada je prodavac taj koji predlaže uzorak ili model, a ne kupac (Schwenzer 2016, 610; Mullis, Huber 2007, 140). U teoriji

11 ALAKart Kft. v. Pizzul S.r.l., Tribunale di Trieste 17 July 2019, 2640/2016.

12 Član 35(2)(v) Bečke konvencije.

postoje dva pristupa kada kupac predloži uzorak ili model. Jedni autori smatraju da pravilo iz člana 35(2)(v) Bečke konvencije treba analogno primeniti (Mullis, Huber 2007, 140), dok drugi smatraju da su se na taj način stranke prećutno dogovorile da robe ima karakteristike uzorka ili modela na osnovu člana 35(1) Bečke konvencije (Schwenzer 2016, 610). U svakom slučaju, član 35(2)(v) Bečke konvencije ima prioritet u odnosu na članove 35(2)(a) i 35(2)(b) Bečke konvencije (Schwenzer 2016, 610; Brunner, Gottlieb 2019, 241; Mullis, Huber 2007, 140).

Konačno, prodavac će biti odgovoran ukoliko roba nije pakovana ili zaštićena na uobičajen način za takvu robu, ili u odsustvu takvog načina, na odgovarajući način¹³. Način na koji se roba uobičajeno pakuje zavisi od grane trgovine i od svrhe pakovanja, a odgovarajući način se ceni prema „vrsti robe, trajanju i vrsti prevoza, klimatskim uslovima“ (Schwenzer 2016, 611; Mullis, Huber 2007, 141; Brunner, Gottlieb 2019, 241–242).

4. OSLOBAĐANJE PRODAVCA OD ODGOVORNOSTI ZA NESAOBRAZNOST ROBE

Postojanje nesaobraznosti robe predstavlja povredu ugovora, te prodavac snosi odgovornost. Kako ne bi izgubio pravo da se poziva na nesaobraznost robe, kupac je dužan da u roku obavesti prodavca o postojanju nesaobraznosti, navodeći prirodu nedostatka.¹⁴

Pored toga, član 35(3) Bečke konvencije predviđa da prodavac neće odgovarati za nesaobraznost robe iz člana 35(2) Bečke konvencije „ako je u vreme zaključenja ugovora kupac znao za tu nesaobraznost ili mu ona nije mogla biti nepoznata“.

Iz navedenog člana vidimo da se prodavac može osloboditi odgovornosti za nesaobraznost robe prema objektivnim kriterijuma sadržanim u članu 35(2) Bečke konvencije. Pravna teorija stoji na stanovištu da član 35(3) Bečke konvencije ne treba analogno primeniti na situacije kada postoji nesaobraznost robe prema članu 35(1) Bečke konvencije, budući da je nesaobraznost robe u toj situaciji pitanje tumačenja ugovora između stranaka (Mullis, Huber 2007, 142; Schwenzer 2016, 614–615).

Kupac nije u obavezi da pre zaključenja ugovora pregleda robu i prodavac mu ne može takvu obavezu nametnuti sa ciljem da se oslobodi odgovornosti (Schwenzer 2016, 613–614). Međutim, ukoliko prodavac pozove kupca da pregleda robu i upozori ga na moguće postojanje nesaobraznosti, a kupac odbije da pregleda robu,

¹³ Član 35(2)(d) Bečke konvencije.

¹⁴ Vidi član 39 Bečke konvencije.

kupac gubi pravo da se kasnije poziva na nesaobraznost robe koja bi bila očigledna prilikom pregleda (Schwenzer 2016, 614; Mullis, Huber 2007, 143).

Bečka konvencija u ovom članu ne reguliše pitanje nesavesnosti prodavca (Schwenzer 2016, 614; Fišer-Šobot 2011, 336), ali prema stavu sudske prakse¹⁵, primenom članova 7(1) i 40 Bečke konvencije, nesavestan prodavac će odgovarati za nesaobraznost robe „čak i kada kupac nije mogao biti nesvestan nesaobraznosti“ (Mullis, Huber 2007, 143; vidi i Schwenzer 2016, 614; Brunner, Gottlieb 2019, 243), odnosno čak i kad je „kupac postupao sa grubom nepažnjom“ (Fišer-Šobot 2011, 337).

5. PRAVNI REŽIM ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA I UTICAJ BEČKE KONVENCIJE NA DOMAĆE PROPISE

Kao što je rečeno, postoji „paralelizam pravila relevantnih za ugovor o prodaji“ (Perović Vujačić 2020, 23). Pravila Bečke konvencije se primenjuju na međunarodnu prodaju robe, a pravila ZOO-a „na prodaju sa isključivo unutrašnjim obeležjima“ (Perović Vujačić 2020, 22). Međutim, istraživanja u svakom slučaju pokazuju neadekvatnu i nedovoljnu primenu Bečke konvencije od strane srpskih sudova (Đorđević 2012, 267).

Kada se uporedi pojam (ne)saobraznosti robe prema Bečkoj konvenciji i pojam materijalnog nedostatka prema Zakonu o obligacionim odnosima, primećuju se određene sličnosti, ali i razlike (Perović 2003, 335).

Član 478 ZOO-a propisuje odgovornost prodavca za materijalne nedostatke, a član 479 predviđa da materijalni nedostatak postoji „1) ako stvar nema potrebna svojstva za njenu redovnu upotrebu ili za promet; 2) ako stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavcu, ili mu je morala biti poznata; 3) ako stvar nema svojstva i odlike koje su izričito ili prećutno ugovorene, odnosno propisane; i 4) kad je prodavac predao stvar koja nije saobrazna uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obaveštenja“.

Kao što vidimo, objektivni kriterijumi prema kojima se saobraznost robe supsidijarno ceni, sadržani u članu 35(2) Bečke konvencije, u izvesnoj meri se podudaraju sa objektivnim kriterijumima za određenje pojma materijalnih nedostataka, sadržanim u članu 479 ZOO-a. Oba režima predviđaju odgovornost prodavca ukoliko roba nije saobrazna uzorku ili modelu, kao i ukoliko roba nema potrebna svojstva za redovnu upotrebu, odnosno nije podobna za svrhe za koje se roba iste vrste

15 Oberlandesgericht Köln (Court of Appeal Cologne), 21 May 1996, 22 U 4/96.

uobičajeno koristi. Iako se prema pravilima Bečke konvencije saobraznost primarno određuje prema subjektivnom kriterijumu sadržanom u ugovoru između strana i ZOO predviđa da će materijalni nedostatak postojati kada „stvar nema svojstva i odlike koje su izričito ili prećutno ugovorene, odnosno propisane“¹⁶.

Sa druge strane, Bečka konvencija usvaja širi pojam (Perović Vujačić 2020, 58) (ne)saobraznosti robe u odnosu na pojam materijalnih nedostataka prema ZOO-a, budući da režim Bečke konvencije obuhvata i razlike u količini, isporuku *aliud-a* i nedostatke u pakovanju robe. Razlike su takođe primetne kada je u pitanju naročita upotreba, odnosno svrha jer se rešenje ZOO-a „čini se jednostavnijom i prihvatljivijom sa stanovišta pravne sigurnosti“ (Perović Vujačić 2020, 61) u odnosu na rešenje člana 35(2)(b) Bečke konvencije.

Bečka konvencija predstavlja „najuspešniji instrument unifikacije privatnog prava“ (Pavić, Đorđević 2008, 261) i kao takva, svojim rešenjima uticala je na mnoge reforme na međunarodnom nivou, ali i u nacionalnim zakonodavstvima (Pavić, Đorđević 2008, 263). Komisija za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije još 2007. godine naznačila „da Bečka konvencija predstavlja jedan od polaznih osnova za izradu dela Građanskog zakonika o obligacijama“ (Perović Vujačić 2020, 19; vidi i Đorđević 2012, 265) i da „Prednacrt Građanskog zakonika Republike Srbije, u delu koji se odnosi na obligacione odnose, na više mesta predlaže izmene u skladu sa odgovarajućim rešenjima Bečke konvencije“ (Perović Vujačić 2020, 19–20). Pored toga, odredbe predloženog Prednacrta Građanskog zakonika na nekim mestima direktno upućuju na primenu pravila Bečke konvencije (Perović Vujačić 2020, 24). Tako, razmatralo se proširenje pojma materijalnih nedostataka na razlike u količini, kao i na predaju druge stvari ili predaju stvari druge vrste, što bi dovelo do dodatnog približavanja rešenja Bečke konvencije i ZOO-a.

Ne ulazeći u detaljnu analizu pravila tumačenja prema Bečkoj konvenciji i prema ZOO-a, autor je saglasan sa stavom da bi tumačenje Bečke konvencije u duhu nacionalnog prava bilo nepravilno (Đorđević 2012, 270; Pavić, Đorđević 2008, 270; Perović Vujačić 2020, 24). Sa druge strane, uzimajući u obzir značaj Bečke konvencije i njenu široku primenu u praksi, ogroman broj stranih sudskih i arbitražnih odluka koje analiziraju pojam saobraznosti robe, opsežnost literature koja proučava i analizira njene odredbe (Pavić, Đorđević 2008, 261; Tomić 2019, 99), kao i nezamisliv uticaj Bečke konvencije na Prednacrt Građanskog zakonika i sličnost rešenja Bečke konvencije i rešenja ZOO-a, autor podržava stav da je (i dalje) neophodno bolje upoznavanje „svih relevantnih učesnika na srpskom tržištu s njenom sadržinom“ (Pavić, Đorđević 2008, 274–275), sa ciljem adekvatne primene rešenja Bečke konvencije. U prilog tvrdnji govori i činjenica da stepen primene odredaba Bečke

16 Član 479 tačka 3 Zakona o obligacionim odnosima.

konvencije od strane domaćih sudova još uvek nije na zadovoljavajućem nivou (Perović Vujačić 2020, 23–25).

6. ZAKLJUČAK

Pitanje određenja pojma saobraznosti robe je jedno od najsloženijih i najčešćih pitanja koje se javljaju pred sudovima i arbitražnim tribunalima. U zavisnosti od toga da li postoji nesaobraznost robe i da li ona predstavlja bitnu povredu ugovora, kupac može pod određenim uslovima¹⁷, zahtevati sniženje cene, isporuku druge robe kao zamenu, otklanjanje nedostatka od strane prodavca ili raskid ugovora i naknadu štete¹⁸. Dakle, utvrđivanje nesaobraznosti robe može imati veoma ozbiljne posledice po sam ugovor i po obe ugovorne strane.

Kao što smo videli, Bečkom konvencijom usvojen je jedan sveobuhvatni pojam saobraznosti robe koji supsumira količinu robe, njen kvalitet, poreklo, vrstu, uobičajenu i naročitu svrhu, kao i pakovanje i zaštitu robe. Budući da utvrđivanje nesaobraznosti robe umnogome zavisi od okolnosti slučaja i tumačenja ugovora, pred sudovima i arbitražnim tribunalima ostaje težak zadatak.

Autor smatra da bi dodatno približavanje rešenja Bečke konvencije i rešenja nacionalnog zakonodavstva olakšalo ovaj zadatak domaćim sudovima, uzimajući u obzir već postojeći visok stepen sličnosti propisa, kao i vreme njihovog donošenja, i imajući u vidu laku dostupnost strane literature i stranih sudskih i arbitražnih odluka koji se tiču primene Bečke konvencije. Iako nema mesta bez-rezervnoj primeni analogije, obimnost strane literature može biti od pomoći u vidu smernica prilikom tumačenja konkretnog ugovora, ali važnost izučavanja ove materije u svakom slučaju iziskuje veći angažman domaće pravne misli na ovom polju. Koliki će zapravo uticaj rešenja Bečke konvencije imati na dalji razvoj domaćih propisa, vreme će pokazati.

17 Vidi član 39 Bečke konvencije.

18 Vidi članove 25, 36–44, 46, 49, 50, 51, 74 Bečke Konvencije.

LITERATURA

1. Brunner, Christoph; Gottlieb Benjamin. 2019. *Commentary on the UN Sales Law (CISG)*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.
2. De Luca, Villy. 2015. „The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales“. *Pace International Law Review*. 27 (1): 163–257.
3. Đorđević, Milena. 2012. „Konvencija UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe u srpskom pravu i praksi: iskustva i perspektive“. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 60: 256–275.
4. Fišer-Šobot, Sandra. 2008. „Ugovorno određenje saobraznosti robe“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 1–2/2008: 737–750.
5. Fišer-Šobot, Sandra. 2011. „Nesaobraznost robe za koju prodavac ne odgovara“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 2/2011: 327–340.
6. Flechtner, Harry M. 2021. *Honnold's Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.
7. Gillette, Clayton P.; Walt, Steven D. 2016. *The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Theory and Practice*. Cambridge University Press.
8. Jovanović, Nebojša; Radović, Vuk; Radović, Mirjana. 2021. *Trgovinsko pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
9. Kröll, Stefan. 2011. „The Burden of Proof for the Non-conformity of Goods Under Art. 35 CISG“. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 3/2011: 162–180.
10. Lookofsky, Joseph M. 2022. *Understanding the CISG*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.
11. Mullis, Alastair; Huber, Peter. 2007. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioner*. Munich; Sellier European Law Publishers.
12. Pavić, Vladimir; Đorđević, Milena. 2008. „Primena Bečke konvencije u arbitražnoj praksi Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije“. *Pravo i privreda* 5–8/2008: 510–566.
13. Perović, Jelena. 2003. „Nesaobraznost robe kao osnov neizvršenja ugovora o prodaji“. *Pravo i privreda* 5–8/2003: 332–343.
14. Perović, Jelena. 2012. „Odgovornost za nesaobraznost robe prema Konvenciji UN o međunarodnoj prodaji robe i odgovornost za materijalne nedostatke prema nacionalnim zakonima zemljama regiona“. *Forum za građansko pravo za jugoistočnu Evropu* 2012: 73–84.
15. Perović Vujačić, Jelena. 2020. „Unifikacija prava međunarodne prodaje i pravna sigurnost“. *Zbornik radova Kopaoničke škole prirodnog prava Slobodan Perović* 2020: 7–175.
16. Schwenzer, Ingeborg. 2016. *Schlechtriem & Schwenzer: Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods*. Oxford: Oxford University Press.
17. Tomić, Ljubica. 2019. „Primena Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe“. *Branič* 1–2/2019: 90–100.